

Asia: VN/25911/2023

Lausuntopyyntö kuluttajariitalautakunnan toiminnan kehittämistarpeita koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne koskien selvityshenkilön ehdotusta kuluttajariitalautakunnan ja kuluttajaneuvonnan sijoittamisesta samaan organisaatioon:

Raportin mukaan kuluttajariitalautakunnan ja kuluttajaneuvonnan sijoittamisella samaan organisaatioon saataisiin merkittävästi suurempia synergiaetuja kuin nykyisellä mallilla. Erityisen tärkeää on, että kuluttajaneuvonnan antama ohjeistus on oikeaa ja vastaa oikeuskäytäntöä sekä Kuluttajariitalautakunnan käytäntöä. Kuluttajaneuvonnan sijoittuminen Kuluttajariitalautakunnan kanssa samaan organisaatioon olisi omiaan edistämään neuvonnan laatua. Ehdotus on kannatettava.

Lausuntonne kuluttajariitalautakunnan menettelytapoja koskevista ehdotuksista:

Raportissa mainitut, laajasti kartoitetut kuluttajariitalautakunnan menettelytapoihin liittyvät uudistusehdotukset ovat kannatettavia. Ottaen huomioon, että pullonkaula vaikuttaa olevan esittelijöiden jonossa seisovissa asioissa, merkittävimpana keinona lyhentää käsittelyaikoja on pidettävä sivutoimisten esittelijöiden lisäämistä. Päteviä sivutoimisia esittelijöitä on löydettävissä esimerkiksi hovioikeuden esittelijöistä ja nuoremmista käräjätuomareista.

Lausuntonne kuluttajariitalautakunnan toimialueen supistamista koskevista ehdotuksista:

Kuluttajariitalautakunnan tehtäviä ehdotettiin supistettavaksi neljällä eri tavalla. Kahden ensimmäisen ehdotuksen voi arvioida lisäävän käräjäoikeuksiin päätyviä riita-asioita. Jos lautakunnassa ei käsitellä enää yksityisten välisiä asuntokauppariitoja tai uuden asunnon kaupan vakuuden vapauttamista koskevia asioita, tulevaisuudessa ainoa mahdollisuus riitauttaa tällainen asia olisi nostaa kanne käräjäoikeudessa.

Kaikki yksityisten väliset asuntokauppariidat eivät päätyisi kuluriskin vuoksi käräjäoikeuteen, vaan osa asuntokaupan tekijöistä jäisi käytännössä ilman oikeusturvaa. Ilman tarkempia selvittelyjäkin voi todeta, että käräjäoikeudessa vireille tulevan riita-asian kustannukset ovat paitsi asianosaisille, niin myös valtiolle korkeammat kuin kuluttajariitalautakunnassa käsiteltynä. Ennen supistusten tekemistä tulisikin arvioida, kuinka paljon lisäresurssitarpeita muutos aiheuttaisi tuomioistuimille, eli

mikä olisi toimenpiteiden kokonaisvaikutus valtion talouteen. Kun supistaminen tarkoittaisi joka tapauksessa oikeusturvan heikentämistä, tulisi taloudellisen kokonaisvaikutuksen olla vahvasti positiivinen ja käräjäoikeuksille varata tarvittavat lisäresurssit, jotta supistamista voitaisiin kannattaa.

Uusien asuntokauppojen vakuuden vapauttamista koskevissa asioissa selvityksessä ehdotettiin kuluttajariitalautakunnan toiminnan supistamista lainsäädäntömuutoksilla, joiden sisältöä ei yksilöity. Ongelma koskee selvityksen mukaan etenkin sellaisia asioita, joissa varsinaista riitaa ei vielä ole, mutta asia on asuntokauppalain mukaan laitettava vireille, jotta esimerkiksi rakennusvirheiden varalta asetetut vakuudet eivät vapautuisi. Odotteluvaiheessa olevat asiat vääristävät keskimääräistä kuluttajariitalautakunnan ratkaisuaikaa. Mikäli kyse ei ole siitä, että asiat lisäksi sitoisivat kuluttajariitalautakunnan resursseja, kysymmekin, olisiko lainsäädäntömuutosten tekemisen sijaan mahdollista korjata odotustilassa olevien asioiden aiheuttama ongelma käsittelyaikojen ilmoittamistapaa koskevalla teknisellä muutoksella. Vaihtoehtona ei liene ole se, että maksuttoman kuluttajariitalautakunnan sijaan asioista nostettaisiin kanne ja asiat olisivat jonotustilassa käräjäoikeudessa, jolloin kustannuksia syntyisi paitsi tuomioistuinlaitokselle myös asianosaisille.

Raportissa on ehdotettu kuluttajariitalautakunnan toiminnan supistamista myös finanssiasioden osalta siirtämällä osa asioista ratkaistavaksi toiseen niin sanottuun ADR-elimeen eli FINE:een ja sen lautakuntiin. Rahoitus finanssiasioden ratkaisemiselle tulee finanssialan toimijoilta, eli finanssiasioden siirtämiselle FINE:en ei ole ainakaan valtionaloudesta johtuvaa estettä. Kun FINE:ssä ratkaisuaikat ovat lyhyempiä kuin kuluttajariitalautakunnassa, voidaan siirtämisen arvioida hyödyttävän myös kuluttajia. Siirtämisellä ei arvioida olevan ainakaan suurta merkitystä käräjäoikeuden käsittelymäärien osalta. Tältä osin ehdotus kuluttajariitalautakunnan toiminnan supistamisesta on kannatettavaa.

Raportin neljäs supistamiseen liittyvä ehdotus uusien elinkeinoelämältä rahoituksensa saavien ADR - elimien perustamisen kartoittamisesta on myös lähtökohtaisesti kannatettava.

Lausuntonne ratkaisujen noudattamista koskevista ehdotuksista:

Kuten selvityksessä on mainittu, on tärkeää, että ratkaisujen noudattamisen taso pysyy mahdollisimman korkeana. Tämä vaikuttaa myös käräjäoikeuteen vireille tulevien asioiden määrään. Kannatamme, että noudattamisasteesta käydään ehdotettua yhteiskunnallista keskustelua, johon mukaan tulisi saada etenkin elinkeinoelämän edustus.

Muu lausuntonne koskien kuluttajariitalautakunnan toiminnan kehittämistä:

Pidämme käynnissä olevaa hanketta kuluttajariitalautakunnan käsittelyaikojen lyhentämisestä tärkeänä ja kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa.

Pakkala Sirpa

Helsingin käräjäoikeus - Käräjätuomarit Kerttu Rahijärvi ja Juha Hartikainen